

<div></div>
עין משפט נר מצוה
<p>גד א מיי פֿירא מהל' סנהדרין הלכה ז' [והלל'ין טור ש"ע חו"מ סימן יח טעף ה:]</p> <p>גה ב מיי שם הלכה ד: [ג' ג מיי שם פ"ב הל"ג: גז ד מיי שם פ"א הל"ה: גה ה מיי שם הלכה יא סמג עשין נח טוש"ע חו"מ סימן ז סעיף ב:]</p> <p>גה ו ד מיי שם הל' יא ופ"ב שם הל' ט סמג שם טוש"ע ש: [ח מיי פ"ב שם הלכה א והלכה ט ופ"א שם הלכה ט:]</p> <p>סא ט י מיי שם פ"ב הלכה ו: [כ מיי פ"א מהלכות סנהדרין הלכה ג: סנהדרין שם הלכה ט:]</p>

בנ ל מיי שם הלכה ט:

<div></div>
<p>רבינו חננאל</p> <p>תלמידיו דון עמו בריוני נפשות ומנוין אותן לשנים בתלמיד כגון רב כהנא ורב אסי דלגמריה דרב הוּו צריכי לסבירא דרב לא הוּו צריכי. יש מי שאומר הואיל ולא חישב קיום שטרות בהדייהו מכלל דקיום שטרות בקרובים כשר. ולא היא אלא כיון דקתני דיני ממונות אף קיום שטרות בכלל הוא. ואין קרוב כשר אלא לומר זה כתב ידו של אבי. א"ר אבהו עשרה דבריו ששינו במשנתו בין דיני נפשות לדיני ממונות כולן אין גוהגין בשור הנסקל חוץ מכ"ג ותניא אין מושיבין בסנהדרין לן בנים וסרים וסני אלו בנים ר' יהודה מוסיף אף אכורי משום דלא מרחמי ובין דאין לתן חנינה לא חזו ליה וכוותא. וחילופא (בבוי) (בבסית) דרחמנא אמר לא תחמול ולא תכסה עליו: ירושלמי משמא דר' יוחנן אף פחות מכן עשרים ולא הביא שתי שערות כשר בדיני ממונות ואינו כשר בדיני נפשות וירשב בדיני של שור. ר' יוסי מוסיף דנין שור דיני ממונות ביום אחד. ואפילו גווא נותפת: ר' חזקיה ור' אחי בשם ר' אבהו אמר אסור לדון דיני ממונות בע"ש מתניתין פליגא עליה דתנן לפיכך אין דנין לא בע"ש ולא בערב יו"ט דיני נפשות. הא דיני ממונות דנין ותני נמי ר' חייא דאין דיני ממונות בע"ש ואין דנין דיני נפשות בע"ש אומר כאן להלכה כאן למעשה: חבל כשרין לדון דיני ממונות כו'. אוקימנא אפילו ממזר. והא דתנן במס' נדה יש ראו לדון דיני ממונות אוקימ' אפילו גר וקיי"ל בין ממזר בין גר כשרין לדון דיני ממונות ואין כשרין לדון דיני נפשות שנאמר ונשאו אתך במשא העם אתך בדומין לך: סנהדרין היתה כחצי גורן עגולה וכו'.</p>

לו:

לֵאֲתוּי **ממזר**. לאו האין הכל כשרין לדון דיני נפשות קאי דאס' כן הוה ליה למימר לאתויי חלל דהוי רבותא טפי דאפי' חלל דכשר לצא בקהל פסול לדון דיני נפשות משום דכתיב אתך בדומה לך ועוד הא צהדיא קתני לה אלא כהנים לויס ישראלים המשאיין לכהונה אלא אהכל כשרין לדון דיני ממונות קאי וכן מוכח הלככותא דעביד אדיני ממונות ואע"ג דצפרק צא סימן (גדה דף מט: ושם) קעביד לריכותא איפכא אדיני נפשות מ"מ נקט עיקר מילתא משום דיני ממונות וא"ת לימא לאתויי סומא דכשר לדון דיני ממונות לתנא דמתני' כדלמרינן לעיל (דף לד:) ופסול לדיני נפשות כדא' בריש מנזת חלילה (יבמות דף קא. ושם) דממעט סומין מדתני רב יוסף כשם שב"ד מנוקין בצדק כן מנוקין מכל מום ומהאי טעמא נמי יש לפסול כל מומין כיון דקאמר קראט דמוס אין כך צמוס ממש איירי וי"ל דמשמע ליה מתני' צפסול יוחסין כדלמרי' צוה צורר (לעיל דף סו:) אמתניתין דצא סימן מדע דקתני סיפא אלא כהנים לויס ישראלים המשאיין לכהונה: **תנינא** **חדא** **זימנא**. אמילתיה דרב יהודה קשה ליה אמאי אינטריך ליה למימר אמתתי מתניתין לאיתויי ממזר דאי אמתניתין מאי פריך הא קתני התם טובא כה"ג אע"ג דתני להו בשאר דוכתי וכה"ג אשכחן צפרק אלו דברים צפסחים (דף סט: ושם) גבי כלל גדול א"ר עקיבא כל מלאכה שאפשר לעשותה:

חדא **לאתויי** **גר**. השתא משמע דסתם גר כשר לדיני ממונות וק' דצפרק החולץ (יבמות דף מה: ושם) אכשריה רצא לרצ מרי צר רחל ומני' **ט** אפורסי דצבל דכיון דלאמו מישראל מקרב אחין קרינא ציה אלמא צעאי אמו מישראל וי"ל דהכא מיירי לדון גר חצירו כדלמרי' צפ' מנזת חלילה (שם דף קב. ושם) גר דן חצירו דבר תורה ואס' היתה אמו מישראל דן אפילו ישראל ולא כמו שפ"ה דלענין דיני נפשות איירי דדן חצירו ולא ישראל אצל לדיני ממונות כשר ועוד דהתם מיייתי קרא דמקרב אחין ואילו דיני נפשות מימעטי צמזמן מונשאו אתך וא"ת והא דלאמר צפ' עשרה יוחסין (קידושין דף עו:) גבי מי שהוצקו אצותוי משוטרי הרצים למימרא דלא מוקמינן פסולין ורמניהו הכל כשרין לדון ואמר רב יהודה לאתויי ממזר ומאי קושיא

היינו לדון חצירו וי"ל דשאני ממזר הואיל ואציו ואמו מישראל מקרב אחין קרינא ציה והאי דקאמר כריכא אע"ג דגר וממזר חלוקין מ"מ נקט לריכותא דשייכא לפי המשנה השניה סתם ואין חילוק זה מפורש צה וא"ת בריש מנזת חלילה (דף קב: ושם) דל"ל **ט** שמואל צר יהודה לרב יהודה תנינא צישארל צצ"ד של ישראל ולא צצ"ד של גרים ורגיל ר"ת לומר דאותו (רב) שמואל צר נרצן יהודה היה צנו של

רב יהודה הינדוואה דלמרי' צפ"ק דקידושין (דף צב:) דגר שאין לו יורשים הוה ונתגייר **ט** הוא וצנו ואינו נראה דא"כ צלא ישראל נמי מיפסיל אפי' בשאר דינין כיון דלאו אמו מישראל ואין לומר דאינטריך לפסול אפי' לחלילת צני גרים דצני גרים כיון שהורתן ולידתן בקדושה ישראל מעליא נינהו כדלמרי' צפ' נערה (מבזכות דף מד: ושם) לענין נערה המאורסה דהורתה ולידתה בקדושה ישראלית מעלימא היא וצריך לומר דאינטריך צישארל לפסול גר לחלילה אפילו אמו מישראל ורב שמואל צר יהודה אמו מישראל הוה:

אתך **בדומין** **לך**. אף על גב דמאתך נמי הוי שייך למעוטי צעל מוס דמשה לאו צעל מוס הוה כדלמרינן צפרק **ט** אלו מומין (דף לו) אס' כן עשיתו למשה צעל מוס מכל מקום לא הוה מסתבר למידרש אתך להכי אי לאו משום דכתיב ומוס אין כן:

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין

כי קאמר רב. דתלמידיו נמנה לא אמר אלא כגון רב כהנא ורב אסי דלגמריה הוו צריכי למא ששמע מרצו אצל לסבריה למנזא ראות וליישב העטמים אינן צריכין הלכך גברא צאפי נפשיה הוּו דאי משום גמרא דשמע מנייה כל ישראל נמי ממשה קצלו ואין אלו טעמים הצנת לצו דנימא אס' היתה חכמתו מפי רב אחר הוי אומר טעם אחר: **עשרה דברים**. תנן צמתני' (דף צב:.) **והיו אינן נוהגין דין שור הנסקל** להיות שוה לדיני נפשות אף על פי שאמרתו צפ"ק (דף צג.) לענין עשרים ושלושה כמימזת צעלים כך מימזת השור: **חוץ מעשרים ושלושה**. שצריך כ"ג כדני נפשות: **לא סתא**. לרעה ע"פ אחד אצל אמה מטה לחוצה דין השור ע"פ אחד. ומהכא גמיר לכולהו מעלות דלא נהיגי חוץ מכ"ג ומסתברא דהיקס להכי אתי שהוא עיקר דתין ותמילתו אצל כולו אינן להללה אתי ומה לנו לחוס על שור המועד מוטב לקיים צו וצברת הרע (דברים יט:) **הא תשעה הוו**. והדר פרכין"ן אלתקפתין והא"י תנן צמתני' ואמר האי דקשיא לן ט' הוו משום דאין הכל כשרין ועשרים ושלושה חדא היא דמאי טעמא ממזר פסול מדיני נפשות משום דצעטין כ"ג דהיינו סנהדרי וצסנהדרי כתיב (צמדצב יא) ונשאו אתך בדומין לך מיוחסין כמותך: וכן. שצכת כצר צער גדול צנים ואינו רחמני וכן סרים: **מעיפא כשירה**. מורע ישראל:

מכל מוס. פגם משפחה: **משום שכינה**. הנך דציני משה הוּו דצעטין מיוחסין שיהו רצוי שתשרה שכינה עליהן(א): **שכינה**. דכתיב (שם) ואלכלתי מן הרוח: **ונשאו אתך**. צסנהדראות שחילק לו יתרו לשפוט את העם דאין כאן משום שכינה דכתיב והקל מעליך ונשאו אתך ולא מן נשאו אתך צמשא העם (שם) יליף דההוא צצצעים וקנים שהלכו עמו לאהל מועד כתיב ומשום שכינה(ב): **בתנני'** **סנהדרין**. אף של כ"ג: **כחאי** **גורן** **עגולה**. צעגולה היו יושצין כדי שיהו כולן רואין זה את זה לפי שאס' היו יושצין צשורה אין פני הראשונים רואין זה את זה וצעגולה שלמה אין יושצין לפי שצריכין צעלי הדין והעדים ליכנס לדצר צפני כולס שיהו כולן רואין את העדים ומתקדקין (א) צדברים ולא שיהא פני העדים לצורה זו ואחוריהם לזו: **והוצטין דצרי המוצין והמחייצין**. שניהם כותצין דצרי המוצין ושניהם כותצין דצרי המחייצים שאס' יטעה האחד

ויכיה כתיב **ט** על של חצירו: **שלושה**. הוו שמתוך טורח העטמים שירצה עליהן יטעו צדצר אלא' כותב דצרי המוצין וא' כותב דצרי המחייצין והג' כותב דצרי כולס ומתוך שאין טורח רב עליהם לא יקצרו צדצר ואס' יטעה אחד מהס' יוכיה כתיב של שלישי: **ט** **יושצין לפניהן**. אף הן כעגולה אלא שהגדולים יושצין על הספסלין והתלמידים על הקרקע: **ושלש** **המורה** **היו** **יושצין כדי שיהו כולן רואין זה את זה לפי שאס' היו יושצין צשורה אין פני הראשונים רואין זה את זה וצעגולה שלמה אין יושצין לפי שצריכין צעלי הדין והעדים ליכנס לדצר צפני כולס שיהו כולן רואין את העדים ומתקדקין (א) צדברים ולא שיהא פני העדים לצורה זו ואחוריהם לזו: **והוצטין דצרי המוצין והמחייצין**. שניהם כותצין דצרי המוצין ושניהם כותצין דצרי המחייצים שאס' יטעה האחד**

ויכיה כתיב **ט** על של חצירו: **שלושה**. הוו שמתוך טורח העטמים שירצה עליהן יטעו צדצר אלא' כותב דצרי המוצין וא' כותב דצרי המחייצין והג' כותב דצרי כולס ומתוך שאין טורח רב עליהם לא יקצרו צדצר ואס' יטעה אחד מהס' יוכיה כתיב של שלישי: **ט** **יושצין לפניהן**. אף הן כעגולה אלא שהגדולים יושצין על הספסלין והתלמידים על הקרקע: **ושלש** **המורה** **היו** **יושצין כדי שיהו כולן רואין זה את זה לפי שאס' היו יושצין צשורה אין פני הראשונים רואין זה את זה וצעגולה שלמה אין יושצין לפי שצריכין צעלי הדין והעדים ליכנס לדצר צפני כולס שיהו כולן רואין את העדים ומתקדקין (א) צדברים ולא שיהא פני העדים לצורה זו ואחוריהם לזו: **והוצטין דצרי המוצין והמחייצין**. שניהם כותצין דצרי המוצין ושניהם כותצין דצרי המחייצים שאס' יטעה האחד**

יח' ואלכלתי מן הרוח וגו', אצל סנהדרין דיתרי חותן משה לא (שם). ונשאו אתך. גרסינן ולא גרס צמשא העם, אלא אסנהדרין דיתרי קאי והקל מעליך ונשאו אתך (שם). כרי שיהו רואין זה את זה. ליתוי שמועין איס' את חצירו ומתווסקין זו עם זו עד שתלא הורלא כהלכה. שאלו היו יושצין כשורה שלא צעגולה אין צני רשע השורה רואין צני סוף שורתו, וצעגולה שלמה לא היו יושצין כדי שיהא מקום לצאת ולבוא (וחזיון לו.). דברי מחייבין ודברי מזכין. פלוגי חייב וטעם וטעם הוה, פלוגי יוכה ומן הטעם הוה (מעיר לד.).

מסורת הש"ס

(א) [תוספתא פ"ו:], (ב) [לעיל כט. לג: תוספ' סוף פ"ו:], (ג) לעיל סו: גדה מט: קידושין עו.; (ד) יבמות קא. ע"ש קידושין עו.; (ה) קידושין עו: ע"ש הוריות ד: ע"ש; (ו) [לעיל י. ע"ש;], (ז) חולין ה. ה. (ח) לעיל לה. לה. (ט) [ג"ל המזכין ודברי המחייבין כך אי' צמשה צצמטיות וכן הוצא לעיל לה. לה. וכי' מפירש"י דהכא ועי' היטב צפירות רש"י דלעיל לה. ד"ה המחיין], (י) צס"א: פרכין, (יג) שייך לעמ' הכא אחר ד"ה ושגס שורות], (יב) דמי דצ"ל דקרא], (ט) לשון ממונה כגון פרנס וגואל. (ב) רב שמואל צר (ה) הוּו וצנו וא"כ צלא ישראל נמי מיפסל כ"ל. ר"מ (ע, ט) ג"ל מצמקת צבורו צפרק מומין אלו (דף מד:).

תורה אור השלם

- לא תטה משפט אֲנִיָּהּ בִּרְבִּיהָ:

שמות כג ו
לא תאבה לו ולא תשמע אִלָּיו ולא תחוס עִינֶיךָ עָלָיו ולא תחמל וְלֹא תִבְסֶה עָלָיו:

דברים יג ט
בְּלֶךְ יָקָה רָעִינִי וּמוֹם אִין בָּךְ:

שיר השירים ד ז
וְיֹאמְרוּ יְיָ אֵל מִשְׁה אִסְּפָה לִּי שְׁבָעִים אִישׁ מִזִּמְרֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִדְעֹת בִּי דָם וְקִנְיִ דְּהָעַם וְשִׁטְרֵיהֶן וְלִקְחֹת אֹתָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְצַבְּבָ שָׁם עִמָּךְ:
במדבר יא טו
וְשָׁפְטוּ אֶת דְּהָעַם בְּכָל עַת וְהָיָה כָּל הַדָּבָר הַגָּדוֹל יִבְיֹאוּ אֵלֶיךָ וְכָל הַדָּבָר הַקָּטָן יִשְׁפֹּט דָּם וְתִקַּל מַעֲלִיךְ וְנִשְׁאוּ אֹתָךְ:
שמות יח כב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה משום שכינה וכו' שכינה עליהן דכתיב כ"ל ותיבת שכינה נמחק וסד"א: (ב) ד"ה ונשאו וכו' משום שכינה צ"ב ע"ל ק"ץ ז ע"א: (ג) ד"ה כחאי וכו' ומתקדקין צדבניהם: (ד) ד"ה וכותצין וכו' יוכיה כתיב של כ"ל ותיבת על נמחק:

מוסף רש"י

כל הראוי לדון דיני נפשות. כל שכן שהוא כשר לדיני ממונות (גדה טס:). כשם שב"ד מנוקין בצדק. שנאמר בצדק משפט (דעיר ב:). כן מנוקין מכל מום. פסול יוחסין, וסנהדרין קאמר, וא גדולה או קטנה, אצל דייןן דעלמא לא (קדושין עו:) יליף מהאי קרא סוֹכֵן יפה רעמי דלויי צסנהדרין (יבמות קא.). עמך. מיוחסין כמותך (קדושין עו:). **התם** **משום שכינה**. סנהדרין שנאותה שעה הארכו להיות מיוחסין משום שכינה, על שם צנאות נאקשפ' שם דכתיב (צמדצב

יח' ואלכלתי מן הרוח וגו', אצל סנהדרין דיתרי חותן משה לא (שם). ונשאו אתך. גרסינן ולא גרס צמשא העם, אלא אסנהדרין דיתרי קאי והקל מעליך ונשאו אתך (שם). כרי שיהו רואין זה את זה. ליתוי שמועין איס' את חצירו ומתווסקין זו עם זו עד שתלא הורלא כהלכה. שאלו היו יושצין כשורה שלא צעגולה אין צני רשע השורה רואין צני סוף שורתו, וצעגולה שלמה לא היו יושצין כדי שיהא מקום לצאת ולבוא (וחזיון לו.). דברי מחייבין ודברי מזכין. פלוגי חייב וטעם וטעם הוה, פלוגי יוכה ומן הטעם הוה (מעיר לד.).